

Mobilkameraet i fokus

*Af professor Lars Bo Langsted
Aalborg Universitet*

I torsdags kunne man i denne udmærkede avis læse, at landets skoleelever ifølge Skolelederforeningen, skulle lære mobiltelefon-etik. Især skulle det angiveligt være et problem at de unge mennesker sender billedbeskeder med hinanden rundt til almindelig moro – på nær altså for den, det denne gang går ud over!

Det er imidlertid ikke blot et etisk spørgsmål om man må gå rundt og fotografere hinanden – det er også et juridisk. De skoleelever, der er under 15 år, kan naturligvis tage det lettere, fordi de ikke kan straffes – men ingen er formentlig interesseret i at de selv eller deres børn overtræder strafbelagte bestemmelser.

Hertil kommer at anvendelse af det kamera, der sidder i snart sagt enhver mobiltelefon, hyppigere og hyppigere finder anvendelse i arbejdsrelaterede sammenhænge. Ikke blot til at "mobbe" kollegerne, men vi har f.eks. også hørt, at hjemmesygeplejersker via mobiltelefonens kamera kan sende billeder af patienten til en læge, der umiddelbart kan hjælpe med en foreløbig diagnosticering, plejeforslag med videre. Tilsvarende kan rejsemontører og andre sende billeder af det "problemramte" hjem til virksomheden og eksperterne derhjemme. Kun fantasien sætter grænser for den fornuftige brug af disse muligheder.

Hvor der er muligheder, er der imidlertid også misbrugsmuligheder, og her er det ikke kun fantasien og etikken, der sætter grænser, men også juraen.

Straffelovens § 264a fastslår i 1. punktum helt entydigt: »Den, som uberettiget fotograferer personer, der befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder«. Strafbarheden afhænger således af to ting (idet det er klart, at der – også med en mobiltelefons kamera – er tale om fotografering): den person, man fotograferer, skal befinde sig på et »ikke frit tilgængeligt sted« og fotograferingen skal være »uberettiget«.

Uberettiget er det som udgangspunkt at fotografere folk uden deres samtykke. Et samtykke kan naturligvis gives på mange måder. Man kan sige: »ja, du må gerne tage et billede af mig« eller man kan stille sig i positur til at blive fotograferet. Man kan diskutere om det er et tilstrækkeligt samtykke at lade fotograferingen ske – f.eks. hvis en professionel fotograf behængt med kameraskiver hiver sit store Leica frem og begynder at tage billeder, man opdager det, men tager ikke skridt til at standse det. At fotografere med sin mobiltelefon er imidlertid så diskret, at den diskussion typisk slet ikke bliver relevant. Man må derfor gå ud fra, at hvis den, man fotograferer, ikke udtrykkeligt giver samtykke eller meget tydeligt samtykker på anden vis, så er fotograferingen uberettiget og dermed strafbar, forudsat den, man fotograferer, altså befinder sig på et »ikke frit tilgængeligt sted«.

Går man på gaden eller ligger man på stranden, befinder man sig klart på et frit tilgængeligt sted, og fotografering er derfor ikke omfattet af reglen. Befinder man sig omvendt i sit hjem, i et klasseværelse, eller på sit arbejde, et sted, hvor offentligheden ikke har adgang – f.eks. i baglokalet eller inde på fabriksområdet – er der tale om et ikke frit tilgængeligt sted, og fotografering derfor forbudt. Det er også forbudt, selvom den fotograferende har lov til at opholde sig samme sted.

På sådanne ikke frit tilgængelige dele af arbejdspladsen må hverken kolleger eller overordnede altså fotografere én, medmindre man har givet samtykke til det. Lov om Tv-overvågning tillader automatisk, fjernbetjent eller konstant fotografering også af personer, men forudsætter at der skiltes med at noget sådant finder sted. Fotografering, der kun finder sted ind imellem ved at man tager et billede med sin mobiltelefon (eller andet kamera) hører således slet ikke ind under den pågældende lov.

Der selvfølgelig andre ting end samtykke, der kan bevirke at fotograferingen bliver retmæssig. Ser man f.eks. en kollega, der er ved at stjæle penge fra kassen eller banke chefen, er det ikke uberettiget at fotografere situationen for bagefter at kunne bevise, hvad der har fundet sted. Det er heller ikke uberettiget at tage et billede af en smuk bygning selvom der befinder sig personer på nogle af bygningens altaner, blot motivet har været bygningen og ikke personerne.

Men det kan blive værre endnu. Fotograferer man f.eks. – uden at have fået lov til det – folk i afklædt stand i et omklædningsrum eller nøgne under bruseren, vil det ikke alene være en overtrædelse af § 264a, men muligvis også af straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser, ligesom videregivelse af billederne – hvad enten dette sker ved fremvisning af papirkopier eller gennem videresendelse af billedet som MMS – vil være en krænkelse af privatlivets fred.

Det hidtil nævnte har vedrørte den krænkelse af personer, der kan finde sted, når man fotograferer dem. Det er imidlertid ikke blot personer, der kan krænkes ved brug af mobiltelefoner med indbygget kamera. Også erhvervshemmeligheder kan krænkes gennem fotografering af indretninger og maskiner m.v.

Sidste år blev markedsføringsloven derfor ændret, så dens bestemmelse om industrispionage ikke blot omfatter ansatte og samarbejdspartnere, men enhver der lovligt befinder sig på virksomheden f.eks. er på rundvisning. Det fremgår direkte af forarbejderne, at forbuddet om at skaffe sig kendskab til en virksomheds erhvervshemmeligheder efter omstændighederne også vil omfatte »f.eks. tilfælde, hvor en besøgende skaffer sig informationer fra lokaliteter i virksomheden, der ikke er omfattet af rundvisningen, eller hvor en besøgende fotograferer eller medtager prøver trods forbud herom«

Det nævnte lovændring indebærer ikke et forbud imod, at man f.eks. tager billeder af en konkurrents stand under et messebesøg, idet konkurrenten formentlig ikke slæber sine erhvervshemmeligheder med til almindelig beskuelse, men er man kommet til at tage et billede under den i forarbejderne nævnte rundvisning, og man bagefter opdager, at man har fået virksomhedens nyeste, hemmelige produkt med på billedet, må man ikke videregive dette til nogen.

Det er således meget rigtigt, at man skal anvende kameraet i sin mobiltelefon med omtanke. Vi slæber alle sammen rundt med noget, der for få år siden ville være rubriceret som spionudstyr, og som derfor i sig selv ville have forlenet bæreren med en vis grad af lysskyhed. Det gør det ikke i dag, men det betyder ikke at mobiltelefonen ikke kan anvendes både til spionage og til krænkelse af andre menneskers privatliv. Det er godt at huske ikke blot for børnene, men også for os voksne.